

A Balaton-felvidéki vasút építése

The construction of the North Balaton Railway

WEINREICH Zoltán

okleveles építőmérnök, óraadó

Pécsi Tudományegyetem, Műszaki és Informatikai Kar, Építőmérnök Tanszék
Pécs

Abstract

The construction of the North Balaton railway began in 1905. The first phase was completed in Balatonfüred in 1907. The line runs along the northern shore of Lake Balaton in a painting environment. The architectural monuments of the stations and stops are also particularly beautiful and memorable. Significant renovation of the line is today. The first section to Balatonfüred was completed. During the development, the old railway buildings were left in surprisingly large proportion and renovated. The performance presents the construction in rare photos, compared to the ongoing renovation.

Kivonat

A Balaton-felvidéki vasút építése 1905-ben kezdődött. Az első szakasz Balatonfüredig 1907-ben készült el. A vonal a Balaton északi partján halad végig, festő környezetben. Az állomások és megállóhelyek építészeti emlékei is különösen szépek, emlékeztetők. A vonal jelentős felújítása a napjainkban történik. Az első, Balatonfüredig terjedő szakasz elkészült. A fejlesztés során meglepően nagy arányban hagyták meg és újították fel a régi vasúti épületeket is. Az előadás ritka fotókon bemutatja az építést, összehasonlítva a jelenleg is folyamatban lévő felújítással.

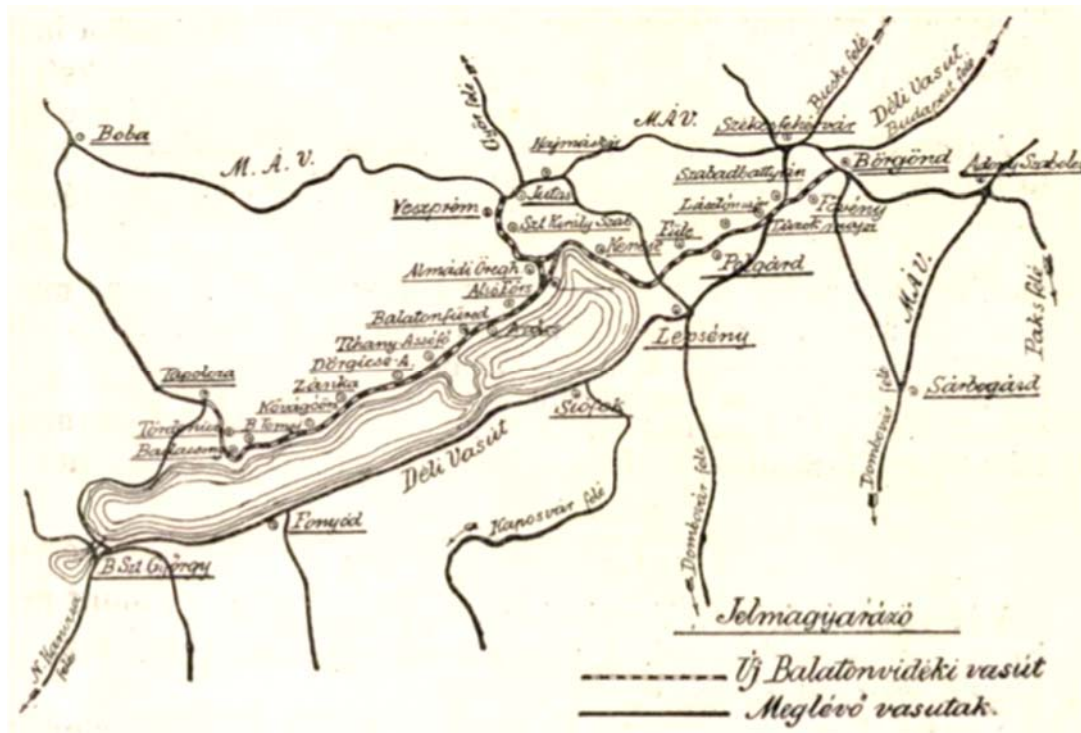
1. BEVEZETŐ

A Balaton déli partján adták át az ún. Déli-vasútat, mai nevén Budapest-Déli – Murakeresztúr oh. vasútvonalat. A vonal Székesfehérváron és Nagykanizsán át a fiúmei kikötővárosig tartott. Már az átadáskor próbálkoztak az északi parton is vasutat építeni, azonban ez többször is kudarcba fulladt.

A Balatonszentgyörgy – Keszthely 1883-ban, a Keszthely – Tapolca vonal 1891-ben készült el. Már csak Balatonakarattya és Szigliget között nem volt vasút a Balaton partján.

1906-ban lakossági kezdeményezésre indult meg az északi parti vasút első eredményes próbálkozása. A vasútvonalról a törvényt 1907. február 14-én hirdették ki és még abban az évben megkezdődött az építkezés is. A vonal Pusztaszabolcstól indult ki és Szabadbattyán – Börgönd – Polgárdi – Csajág útvonalon Balatonakarattyanál érte el a Balaton-partot. A vonal teljes hossza 117 km és Alsóörsnél csatlakozott hozzá a veszprémi 26 km-es mellékvonal. A vonal Tapolcáig 1909-ben készült el adták át a forgalomnak. A balatonakarattyai alagút is 1909-ben épült.

A vonal részben a löszfalból kivájva, részben parti feltöltéssel épült. Jelenleg a pályára engedélyezett sebesség 80 km/h. Napjainkban folyik a vonal fejlesztése és villamosítása. A sebesség nem emelkedik, erre a vonalvezetés nem ad lehetőséget. 2021-ben adták át a forgalomnak az első elkészült, villamosított szakaszát Balatonfüredig.

1. ábra

A fejlesztési elképzeléseket ábrázoló térkép 1907-ből

A vonal építéséről – szerencsére – sok jó minőségű archív fénykép maradt fenn. Ezek alapján bemutatom az építés első szakaszát, valamint a jelenleg is folyó fejlesztés eredményét.

2. AZ AKARATTYAI ALAGÚT

Balatonakarattyán a 96 m hosszú Csitténhegyi alagút 1909-ben épült. Az alagút Balatonakarattya megállóhely és Csitténhegy megállóhely között található. Ez a vonal egyetlen alagútja. Az alagutat 2020-ban felújították.

2. ábra

Az akarattyai alagút bejárata Csitténhegy felől a felújítás után.

3. A VESZPRÉMI SZÁRNYVONAL

Alsóörs és Veszprém közötti 26 m hosszú mellékvonal Balatonalmádinál hagyta el a Balaton-partot és Szentkirályszabadján keresztül érte el Veszprémet. A vonal végállomása (Veszprém állomás) a jelenlegi Kossuth Lajos Általános Iskola környékén volt, majd továbbhaladva Jutas állomáson csatlakozott a Székesfehérvár – Celldömölk – Szombathely vonalhoz. Ma Jutas állomását Veszprém néven ismerjük.

3. ábra

A vonal „emlékműve” Balatonalmádinban

A vonal 1969-ben – a Balaton-parti fővonal első felújításával egy időben – megszűnt. A nyomvola sok helyen még ma is fellelhető. Balatonalmádinban a valamikori nyomvonalon egy gőzmondonnyal emlékeznek a megszűnt vasútvonalra.

4. A JELENLEGI FEJLESZTÉS

A vonal fejlesztésének előkészítése a 2010-es években kezdődött. A fejlesztés során korszerűbb felépítményt kapott a vonal. Továbbá a villamosítása is megkezdődött. A fejlesztés jelenleg is folyamatban van. Az első szakaszt 2021-ben helyezték forgalomba, immár villamos vontatással.

4. ábra

Villamos motorvonat 2021-ben

5. AZ ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSE

A korábbi (1990-2000-es évek) rossz hagyományi utána vonal fejlesztése során meglepő módon sok régi felvételi épület lett megmentev, helyreállítva. Ezzel is növelve, illetve megőrizve az üdülőterület vonzerejét.

5. ábra
Baaltonfőkajár-felső felvételi épület 2014-ben

6. ábra
... és a felújítás után 2021-ben